

EDUCAȚIA FORMALĂ ȘI INFORMALĂ ÎN MUZEE

Alexandra ZBUCHEA

Rolul muzeelor s-a schimbat în timp, de la susținător al dezvoltării naționale, la cercetător științific, la educator, la activist politic, la avocat al comunității etc. Toate aceste funcții sunt valabile și astăzi, și probabil că întotdeauna vor fi parte a filosofiei și activității publice a oricărui muzeu. Este rolul misiunii fiecărui muzeu de a stabili în mod clar care este scopul principal al respectivei organizații. Totuși, credem noi, funcția educativă nu va înceta niciodată să fie una dintre cele mai importante, indiferent de tipul muzeului și de dimensiunile colecțiilor sale. Unul dintre cele mai importante scopuri ale unui muzeu este de a educa publicul, precum și comunitatea pe care o deservește, în special în privința unor teme legate de natura colecțiilor sale, dar nu limitat la acestea. Educația interdisciplinară trebuie să fie un scop pentru toate muzeele.

Creșterea importanței rolului educațional al unui muzeu, ca și diversificarea mijloacelor de îndeplinire a acestuia sunt reflectate în primul rând de activitățile variate ale muzeelor (cum ar fi numărul și importanța sporită a programelor publice și educative, adresate unor audiențe diverse, programe asociate tuturor expozițiilor, de bază sau temporare). În al doilea rând, literatura de specialitate s-a dezvoltat atât în ceea ce privește numărul publicațiilor, cât și în ceea ce privește diversitatea punctelor de vedere exprimate (al muzeografului, educatorului, al diverselor segmente de public, al comunităților deservite de muzee, etc). Temele abordate de aceste publicații sunt de asemenea foarte variate: importanța programelor educative pentru muzeu, interpretarea

colecțiilor, impactul asupra audiențelor, planificarea expozițiilor, proiectarea programelor educative etc.

În România, atât teoria, cât și practica în domeniu sunt limitate. Se pot da numai câteva exemple pozitive. Toate corespund unor muzee naționale, regionale sau județene cu colecții bogate și valoroase, cu o vizitare susținută și contacte diverse cu muzee și profesioniști din străinătate. Aceste muzee sunt amplasate în principal în București, dar și în Sibiu, Ploiești, Brașov, Cluj Napoca, Zalău, Tulcea sau Brăila. De asemenea se pot menționa și unele muzee mai mici și dinamice, dar impactul lor educațional este limitat datorită audienței restrânse. În ultimii ani, câteva muzee din întreaga țară și-au îmbunătățit activitatea publică și programele educative, dar încă trebuie făcute numeroase îmbunătățiri. Acest lucru este aproape imposibil fără un cadru conceptual bine definit și pregătirea personalului deoarece acesta nu are experiența necesară și nici acces la experiența teoretică și practică din străinătate.

Funcția educațională a muzeelor poate fi analizată din două perspective principale: din punct de vedere al marketingului (luându-se în considerare îndeplinirea misiunii, eficientizarea activității publice, caracteristicile și nevoile publicului țintă, controlul rezultatelor etc.); precum și din perspectiva comunității pe care muzeul o deservește (care este utilitatea socio-culturală a programelor publice și a colecțiilor respectivului muzeu).

Tema educației este foarte importantă deoarece muzeele din România (încă?) sunt recunoscute ca instituții educative (și centre de

cercetare). Ele sunt vizitate în scop educativ, dar impactul lor în ceea ce privește dezvoltarea cunoștințelor vizitatorilor, atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ, este scăzut. Majoritatea muzeelor românești nu au o politică coerentă și consecventă privind rolul lor educativ, precum și cu privire la discursul public și a mijloacelor folosite pentru a se apropia de diferite categorii de public. Datorită modului de organizare și a atitudinii improprii față de modul de prezentare a colecțiilor și a relațiilor cu publicul, numeroase muzee nu atrag vizitatori prea mulți. Acest lucru amplifică problemele financiare cu care aceste instituții se confruntă și determină ca ele să nu își îndeplinească rolul cultural și educativ pe care ar trebui să îl aibă.

Multe dintre muzeele din România au o atitudine rigidă și învechită cu privire la rolul lor, la modul de prezentare a bunurilor culturale din colecții, precum și la modul de transmitere a valorilor culturale și etice asociate colecțiilor și tematicii specifice. Aceasta se datorează, printre altele unor politici neadecvate de management și marketing, a resurselor financiare extrem de limitate, a lipsei pregătirii personalului, chiar a experienței deficitare în acest domeniu, precum și corelației slabe între mesajul și activitățile muzeului și interesele comunității locale și a societății în general. Prin urmare este nevoie de o nouă abordare a activității în muzee. Un punct de plecare ar putea fi mai buna comunicare, în special printr-un discurs potrivit și eficient, care ar trebui să urmărească în mod implicit și explicit și obiective educative.

a. Discursul muzeal

Misiunea unui muzeu este, în general vorbind, de a colecta și conserva bunuri culturale, de a le interpreta, de a le expune și de a educa publicul în privința lor și contextul socio-cultural care le-a produs, de a contribui la bunăstarea comunității (Kotler, 1998: 29). Îndeplinirea misiunii unui muzeu este strâns legată de expozițiile organizate de acesta, de mesajele pe care le transmite, precum și de nevoile, așteptările și interesele vizitatorilor, de reacțiilor acestora la discursul muzeal.

Proiectarea și promovarea discursului muzeal ar trebui să fie o preocupare centrală a conducerii muzeului, precum și a fiecărui muzeograf. Nici un discurs nu este inocent deoarece poate să influențeze oamenii, să le modifice comportamentul și modul de gândire. Discursul muzeal oferă un context comportamental și realizează corelații cu o un orizont mai larg, oferă o mai bună înțelegere a vieții și societății. Muzeul are un discurs public care se adresează simultan mai multor categorii de public. În prezent, discursul este în corelație cu interesele comunității locale și are scop educațional. Mesajul este corespunzător și ușor de înțeles, deci eficient, nu în condițiile în care se ține cont de nevoile publicului, de caracteristicile și tendințele discursului modern în contextul societății postmoderne (Bauman, 2000; Roventa-Frumusani, 1999).

Discursul muzeal se bazează pe bunurile culturale din colecțiile instituției. *Muzeele oferă în mod continuu semnificații obiectelor pe care le gestionează, și modul în care acestea sunt expuse este unul dintre factorii*

care determină care dintre efectele pragmatice ale semnificațiilor asociate sunt transmise publicului. Deși muzeele nu sunt libere de judecăți de valoare, dar ele sunt într-o mare măsură cei care trasează direcțiile de evoluție în societate. Orice formă de prezentare a unui obiect, respinge ale aspecte ale interpretării, sau cel puțin le fac mai puțin evidente. Muzeele nu conservă numai bunuri culturale, ci și semnificații (Schouten, 1992: 286). Acest lucru ar putea să transforme muzeele și discursurile lor în subiect de controversă.

Discursul muzeal are o viață proprie și implică numeroase aspecte: politice, economice, sociale și culturale. Discursul este un proces în continuă dezvoltare, care ar trebui să fie cunoscut de muzeografi și cel puțin parțial controlat. O înțelegere mai bună a discursului muzeal implică să se știe și să se ia în considerație următoarele aspecte: cine transmite mesajul, către cine, când și cum se realizează aceasta. Un aspect extrem de important este contextul muzeului (clădirea, designul interior, iluminatul etc.) care susține discursul și se asociază acestuia.

Pentru a fi eficient în procesul de proiectare și transmitere a mesajele încorporate în discurs, trebuie respectate câteva principii și reguli. Un interes special ar trebui acordat modului în care se prezintă, protejează și promovează cultura și interesele comunității locale. De asemenea muzeul și discursul său ar trebui să fie un forum pentru opinii multiple (Steiner, 1995: 129-160). Discursul muzeal este codificat în modul în care bunurile culturale sunt expuse în cadrul expozițiilor.

În principal sunt două modalități de abordare a interpretării culturii materiale în muzee: aceasta este sarcina exclusivă a muzeografilor; interpretarea și evaluarea exponatelor este în întregime subiectivă și depinde de vizitatori. În realitate, ambele aspecte ar trebui luate în considerație.

O prezentare clasică ar trebui să aibă un început, un conținut și un sfârșit; mesajul este perceput și experiența vizitatorilor este completă și inteligibilă numai după ce se vizitează toate cele trei părți care sunt, în cele mai multe cazuri, structurate cronologic (Pearce, 1987: 182). Orice expoziție este subiectivă, bazându-se pe selecția unor teme, obiecte și informații. Această selecție se bazează pe anumite practici științifice acceptate, pentru a fi cât mai obiective și a reflecta realitatea atât cât este posibil. Totuși, această selecție ar trebui să fie deschisă și altor perspective, adică nu ar trebui să se limiteze la o singură „voce”, ci la opinii multiple. Studiul și expunerea culturii materiale au propriile perspective de oferit, care pot fi diferite de cele ale unor grupuri de persoane. Aceste interpretări nu sunt corecte sau incorecte, obiective sau subiective, ci interesante, oferind experiențe intelectuale oricărui vizitator al muzeului (Pearce, 1987: 183).

Alte moduri de expunere pot fi tematice sau simbolice. Expunerea tematică sau funcțională are rolul de a expune cultura materială structurat pe câteva subiecte, asociate între ele în grade diferite, astfel încât prezentarea este mai complexă, se oferă mai multe perspective asupra unei teme, expunerea este mai atractivă și chiar mai ușor de receptat de către segmente

diverse de public. Prezentarea simbolică încearcă să sintetizeze cât mai mult posibil, prezentând numai artefacte semnificative cu minimum de interpretare. Această abordare urmărește să lase obiectele să vorbească singure și conferă vizitatorilor libertate totală de interpretare. Considerăm că această abordare este controversată. Artefactele prezentate aparțin, în majoritatea cazurilor, altor societăți și culturi, sunt produse în alte zone geografice și/sau alte epoci, deci sunt complet străine vizitatorilor. Mai mult decât atât, vizitatorii nu au în majoritatea cazurilor cunoștințele și abilitățile necesare să înțeleagă semnificațiile acestor bunuri, fără anumite indicații. În acest context, aceste expoziții ar putea să nu își îndeplinească rolul lor educativ, ci numai să inducă experiențe de tip emoțional-afectiv.

Rolul educativ al discursului muzeal este un element central atunci când se proiectează o expoziție. Acesta poate fi atins prin modalități multiple, atât în context informal, cât și formal, urmărindu-se diverse categorii de public: copii, adulți, grupuri cu nevoi speciale etc.

b. Educația informală în muzee

Sunt mai multe abordări privind educația în societatea contemporană, principalele tendințe acceptate fiind cele privind procese de învățare constructivist și interpretativ (Steiner, 2001). Profesioniștii din muzee ar trebui să le cunoască, să le înțeleagă și să le ia în considerație, împreună cu caracteristicile publicului vizat, pentru mai buna atingere a misiunii organizației. Un element central în

această ecuație este vizitatorul, cu nevoile și dorințele sale, experiențele și obiceiurile sale. El trebuie evaluat în contextul unei vizite la muzeu sau ca participant la un program public.

Educația contextuală pentru copii și cea pentru adulți sunt diferite. Mesajele și activitățile legate de procesul de educație formală, ca și de cea informală, trebuie să fie personalizate, adaptate conform publicului vizat. Educația informală și cea formală în muzee prezintă similarități și scopuri comune, dar sunt și diferite, în special în ceea ce privește instrumentele utilizate. Într-un muzeu, ele trebuie să fie în armonie, și să contribuie împreună la îndeplinirea misiunii cultural-educative a instituției.

Un studiu realizat la Centrul pentru Știință și Tehnologie din Austria a evidențiat șase modalități de învățare și interacțiune a vizitatorilor (Johnson and Reinne, 1995). Dacă extindem rezultatele cercetării la muzee, în general, aceste „reguli” sunt următoarele: vizitatorii doresc să se amuze și urmăresc experiențele plăcute; educarea nu este scopul principal al vizitei; rolul muzeografului este de a facilita înțelegerea exponatelor nu de a învăța; învățarea are loc atunci când vizitatorii relaționează experiențele din muzeu cu cele din lumea exterioară; analogiile facilitează înțelegerea; învățarea involuntară/colaterală, nelegată de intențiile expunerii se întâmplă adesea. Aceste tipuri de procese se pot întâmpla, cu un grad mare de probabilitate, în orice tip de muzeu și pentru mulți vizitatori, dar nu în toate cazurile. Fiecare muzeu / muzeograf ar trebui să știe și să

înțeală modul dominant de reacție și învățare în cazul vizitatorilor săi.

Pretextul pentru educarea informală-contextuală este dat de artefactele expuse în cadrul expozițiilor de bază și a celor temporare. Toate exponatele sunt de două ori interpretate: o dată de către muzeograf și a doua oară de către fiecare vizitator. Ambele categorii interpretează artefactele, parte dintre ei în mod conștient, iar alții inconștient.

Muzeografi au un rol important în interpretarea colecțiilor, în proiectarea și transmiterea mesajelor, în îndrumarea publicului în timpul vizitei, etc. (Falk, Dierking: 1997; Lindauer: 2005; Xanthoudaki: 1998; Moscardo: 1999). Muzeografi trebuie să interpreteze artefactele deoarece acestea sunt expuse în afara contextului lor original, nu mai îndeplinesc funcțiile pentru care au fost create, deci majoritatea dintre ele sunt lipsite de semnificație pentru mulți dintre vizitatori. Orice obiect ar trebui să fie explicat, în mod direct sau indirect. Orice obiect reflectă o anumită istorie, obiceiuri diferite, are conotații culturale speciale; orice obiect se referă la un context care nu mai există (Xanthoudaki, 2003: 23-24). În multe cazuri, interpretarea bunurilor culturale expuse se face ca o prezentare explicativă prin intermediul etichetelor. Alte modalități de interpretare sunt cataloagele, cărțile, filmele documentare etc.

Este foarte dificil să se conceapă etichete adecvate. Care sunt criteriile care fac ca o etichetă să fie „adecvată”? Unele criterii se referă la design-ul și stilul lor, altele privesc conținutul etichetei. Menționăm numai cele mai importante elemente care ar trebui să fie luate în considerație când se proiectează

o etichetă. Primul lucru care trebuie avut în vedere este faptul că rolul etichetei nu este informativ, ci educativ. O etichetă adecvată este proiectată cu grijă, atât ca formă, cât și din punct de vedere al conținutului. Nu trebuie să fie mare, dar trebuie să fie suficient de mare pentru a fi citită cu ușurință de la o anumită distanță și să conțină atâta informație câtă este necesară pentru a îndeplini rolul său educațional. De asemenea, trebuie să se aleagă caracterele și culorile potrivite. Poziționarea etichetei este, de asemenea, un factor care ar putea influența interesul pentru aceasta.

Subiectul abordat de etichetă trebuie să fie prezentat într-o manieră interesantă pentru vizitator. Din nefericire, majoritatea muzeelor din România prezintă prin etichete numai date tehnice referitoare la artefactele cărora le sunt asociate. Ele sunt prea tehnice ca vizitatorii să dorească să le citească, sau descurajază în scurt timp citirea lor. Bineînțeles, datele științifice trebuie să fie prezentate, dar eticheta nu ar trebui să se limiteze la aceasta. Ea pune artefactul într-un context interdisciplinar, ea dezvăluie o societate trecută, o altă comunitate, credințe diferite. Ea este rezultat al cunoștințelor științifice diverse și a modului de înțelegere a societății. În acest fel, o etichetă este atât interesantă-atrăgătoare și transmite cunoștințe noi, generează idei, adică este educativă și interactivă.

În procesul de scriere a unei etichete, muzeografi trebuie să depășească anumite dificultăți. Una dintre acestea este faptul că utilizând terminologia științifică s-ar putea induce ideea de uniformitate și ar putea fi plictisitori pentru vizitatori. Pe de altă

parte, lipsa terminologiei științifice nu este de asemenea recomandată deoarece induce în numeroase cazuri o lipsă de flexibilitate în prezentare și face înțelegerea mesajului mai dificilă. În alte situații, utilizarea vocabularului colocvial actual ar putea duce la perceperea mesajului rapid, dar eronat în unele cazuri, ar genera impresii false și deci muzeul nu și-ar îndeplini funcția educativă. Textul trebuie să fie corect din punct de vedere științific, și ușor de înțeles și reținut.

Altă dificultate majoră în scrierea unei etichete este gradul de sinteză a cercetării științifice privind respectivul obiect și a tematicii adiacente. Textul trebuie să fie clar, scurt, corect științific, interesant și, dacă este cazul, interdisciplinar. Eticheta sintetizează și interpretează un volum mare de informații și evaluări privind respectivul artefact. Gradul de libertate pe care și-l asumă muzeograful când interpretează colecțiile influențează modul în care vizitatorii percep muzeul și colecțiile sale.

Nu numai bunurile culturale expuse și etichetele care le sunt asociate sunt suport pentru educația informală. Același rol îl au și audio-ghidurile sau alte forme de interacțiune și informare existente în cadrul expozițiilor. De asemenea un proces de învățare are loc atunci când vizitatorii interacționează cu personalul muzeului sau cu alți vizitatori. Muzeul ar trebui să încurajeze astfel de interacțiuni, schimburile informale de experiențe, gânduri și informații. De asemenea vizitatorii învață în timpul unor activități, precum evenimente sau happening-uri în muzeu. O formă

hibridă de educație informală, dar și formală în unele cazuri este teatrul muzeal.

c. Educația formală în muzee

Educația formală constă în proiectarea de / participarea la diverse programe educative, pentru diverse audiențe (copii, familii, minorități, turiști străini etc.) Scopul educativ al acestor activități este explicit, iar obiectivele principale ale participanților – adesea singurele obiective – sunt educative. Pentru multă vreme principala țintă a programelor educative au fost copiii, în general tinerii. În prezent, publicul programelor educative s-a diversificat. Muzeele sunt locuri pentru învățare continuă (Soren, 1995), deci programele publice sunt adaptate acestui nou statut și așteptărilor societății contemporane.

Un studiu realizat în anul 1982 de către Moore evidențiază creșterea și diversificarea continuă a programelor educative ale muzeelor din întreaga lume, dar în mod special din Marea Britanie și Statele Unite. Cooperarea cu școlile a crescut impactul educativ al muzeelor. De asemenea autorul arată cum cooperarea muzeului cu designerii a schimbat modul în care este percepută o vizită muzeală. În același timp, personalul educativ a devenit mai important. Activitățile educative au inclus tot felul de activități formale și informale, vizând categorii mai diverse de public, chiar și copii mai mici de 5 ani (Moore, 1982).

În ultimele decenii, numărul și diversitatea programelor publice educative au crescut. Programe adecvate și eficiente sunt planificate numai dacă se ține cont și de diverse

științe socio-umane precum comunicarea, psihologia, pedagogia, sociologia și muzeologia. În acest fel, programele educative vor fi personalizate în funcție de comportamentul, interesele și cunoștințele publicului țintă. Astfel, programele vor fi mai ușor de înțeles și mai atractive, deci mai eficiente în privința rezultatelor „pedagogice”.

În România comunistă muzeele aveau relații mai strânse cu școlile și profesorii. Această colaborare era oarecum impusă de politica publică privind educația. Dar de cele mai multe ori colaborarea se limita la vizite ghidate și lecții în galerii. Alte forme de programe educative mai des întâlnite erau conferințele și prezentarea de filme documentare. Imediat după căderea regimului comunist, programele educative au intrat în declin datorită unor factori diverși: lipsa de interes a unor profesori, aspecte financiare, declinul general economic care a dus la un interes mic în cultură și educație ș.a.

În ultimii ani situația s-a schimbat, muzeele asumându-și în mod dinamic și atractiv rolul educativ. Unul dintre cele mai bune exemple este Muzeul Național de Artă al României. Programele educative oferite urmăresc să transforme vizita într-o experiență interesantă și plăcută, să determine participanții să revină, să îi determine să revadă unele expoziții astfel încât să-și îmbogățească cunoștințele și să descopere mereu perspective noi. Programele propuse de acest muzeu în anul 2006 sunt: vizite ghidate generale și tematice; programe educative pentru familii și școli; evenimente speciale; trasee-concurs în expoziții; vizitele de la ora cinci; rendez-vous-uri culturale

(Iacob, 2005). Diversificarea și dezvoltarea programelor educative și a celor publice determină și dezvoltarea departamentului specific al muzeului. De asemenea astfel se evidențiază nevoia de pregătire profesională de specialitate.

Același fenomen s-a întâmplat și la Muzeul Național de Istorie Naturală “Grigore Antipa”. Acesta organiza în mod tradițional prelegeri săptămânale, vizite ghidate la cerere și, ocazional, programe pentru școli. În ultimii ani oferta educativă a muzeului s-a dezvoltat atât cu programe anuale, precum „Întâlnirea de duminică”, „Școala entomologică de vară” sau – mai nou – „Musafirul de la ora 5”, cât și cu programe scurte, asociate diferitelor expoziții sau evenimente. Toate acestea necesită un mult mai mare efort organizatoric, atât din punct de vedere al resurselor umane, dar și financiare sau materiale. Fără îndoială că aceleași provocări organizaționale sunt specifice tuturor muzeelor care dezvoltă acum mai multe programe publice sau educative.

O inițiativă unică în România, după știința noastră, este publicarea în *Jurnalul Muzeului ASTRA* din Sibiu a unei secțiuni speciale, numită *Muzeul este o școală*, dedicată unor articole de tip educativ (www.jurnal.muzeulastra.ro).

Orice muzeu ar trebui să fie un centru focal pentru comunicare. Obiectivele sale sunt diverse și importante pentru binele societății, fiind una dintre principalele organizații care conservă, studiază și promovează patrimoniul cultural. Rolul muzeelor s-a schimbat în timp, Astăzi ele sunt / ar trebui să fie instituții educative importante, cu un rol vital în creșterea

înțelegerii atât a trecutului, cât și a prezentului, precum și a „celuilalt”. Aceste obiective pot fi atinse numai prin comunicare eficientă. Orice muzeu transmite mesaje către diverse audiențe și primește, mai mult sau mai puțin organizat, răspunsuri și alte reacții ale publicului. O comunicare mai bună, înțelegerea mesajelor și atingerea misiunii muzeului, inclusiv a menirii sale educative, în beneficiul publicului și societății, implică un discurs muzeal adecvat, în ceea ce privește instituția și colecțiile sale, dar și cu privire la fiecare expoziție și artefact prezentat publicului, precum și programe publice și educative corespunzătoare.

În ciuda importanței unui discurs coerent, precum și în detrimentul misiunii lor educative, multe dintre muzeele românești nu și-au constituit încă regulamente și strategii pe această direcție, nu urmăresc cu consecvență o anumită politică educativă. În multe cazuri, din cauza proastei organizări și gestionării a programelor educative, ele nu atrag un public prea larg. Acest lucru nu duce numai la probleme financiare,

ci și la neîndeplinirea rolului cultural și educativ al muzeelor respective.

Cu câteva excepții notabile în marile orașe, pe care nu le numim totuși din teama de a omite unele organizații care merită toată considerația, muzeele românești au o atitudine învechită cu privire la rolul lor, a modului în care sunt expuse bunurile culturale pe care le gestionează, precum și cu privire la modul de transmitere a valorilor etice și culturale. Unele dintre motivele pentru această situație sunt: management deficitar, lipsa unor politici de marketing adecvate, rezistență la schimbare din partea personalului, lipsa pregătirii adecvate a angajaților, lipsa experienței în acest domeniu, sau corelarea necorespunzătoare între misiunea muzeului și activităților sale cu interesele comunității locale și a vizitatorilor.

În această situație este nevoie de o nouă abordare a întregii activități din muzeu. Un punct de pornire pentru deblocarea acestei situații este mai buna comunicare, în special printr-un discurs potrivit și eficient, care ar urmări în mod implicit și explicit obiective educative.

INFORMAL AND FORMAL EDUCATION IN MUSEUMS

Alexandra ZBUCHEA

The role of museums has changed in time, from supporter of national development, to scientist, to educator, to political activist, to community advocate, to entertainer etc. In fact all these functions are still present, and will probably always be part of the public philosophy and activity of any museum. It is the role of each museum mission to state clearly which is the main purpose of its organization. Nevertheless the educational function never ceased to be one of the most important, no matter the type of museum or the richness of its collections. One of the main goals of any museum is to educate its public, the community it serves, especially in topics related to the nature of its collections, but not restricted to them. Interdisciplinary education has also become a goal for many museums.

The increasing importance of the educational role of the museum, as well as the diversification of the means used to reach it, are primarily reflected in various activities of museums (i.e. increased number and importance of educational or public programs for different audiences, related to all the exhibitions, permanent or temporary). Secondly the literature in the field seems to also increase in terms of number of books and other publications, as well as in terms of diversification of points of view reflected (e.g. curator's, educator's, of different segments of the public, of the community a museum is serving etc.) The topics analysed are also diverse: educational importance of museums, interpreting collections, impact on audiences, planning exhibitions and educational programs, and others.

In Romania, both theory and practice are poor. Just a few positive examples could be given. All of them are national or county museums, with large collections, a good visitation rate, and broader contacts with museums and professionals abroad, museums located mainly in Bucharest, but also in Sibiu, Ploiești, Brașov, Zalău, Tulcea, Brăila or Cluj Napoca. Some smaller and dynamic museums are also to be counted, but their educational impact is smaller due to their small audience. In the last years, several museums in other important cities also improved their public activity and educational programs, but numerous wide steps still have to be done. This is almost impossible without a proper conceptual framework in this field because most of the personnel of the Romanian museums have no access to worldwide experience in either theory or practice.

The educational function of museums could be analysed from two main perspectives: from a marketing point of view (taking into account the museum's mission, the efficiency of any public activity, the characteristics and needs of the targeted public, control of outcomes etc.), as well as from the side of the urban communities the museum serves (taking into account the importance of the collections for the local community as well as the socio-cultural significance of the museum's programs).

The topic of education through museums is very important because museums in Romania are publicly recognised as educational (and scientific research) institutions; people visit them mainly for educational

purposes, but the impact in terms of spiritual development and both quantitative and qualitative knowledge development is poor. Most of them lack proper policies regarding their educational role, as well as their discourse and means of relating to their publics. Because of their organization and the improper policies adopted, they do not attract too much public. This fact leads not only to financial problems but also they do not have the cultural and educational role they are supposed to.

The museums in Romania have an ossified attitude regarding their role, way of exhibiting the cultural artefacts they collect as well as transmitting cultural and ethical values. This is due among other factors to inappropriate management and marketing policies, insufficient financial resources, lack of professional training and even experience in this field, bad correlation between museum's message and activities with the interests of the local community. Therefore a new approach of the whole activity in a museum is necessary. A good starting point is better communication, especially through a more suitable and effective discourse, that should also aim implicitly or explicitly educational purposes.

a. The museum discourse

The general mission of a museum is to collect items of cultural value and interpret them, to exhibit the collections and educate the public about them and their cultural context, to contribute to the welfare of the community (Kotler, 1998: 29). The achievement of any museum's mission is therefore tightly related with its exhibitions and the messages it transmits, as well as with

the visitors' needs, expectations, interests and reactions to the museum's discourse.

Designing and promoting the museum discourse should be a central concern. No discourse is innocent because it can influence and transform people. The discourse offers a behavioural context and links to a wider world and a better understanding of life. The museum has a public discourse that addresses in the same time various audiences. Nowadays it is concerned with the interests of the local community and its ultimate role is educational. Reaching the people is achieved only by understanding their needs, as well as the characteristics and trends of the modern discourse in a postmodern society (Bauman, 2000; Roventa-Frumusani, 1999).

The museum discourse is based on the artefacts in its collections. *Museums continually provide meanings to the objects in their care and the way in which the objects are displayed is one of the factors determining which pragmatic effects of the meanings are transferred to the public. Thus museums are not free from value judgments, but they are to large extent normative trendsetters in society. Every form of display of an object rules out other aspects of interpretation, or at least makes them less obvious. Museums do not only conserve objects, they also conserve meanings* (Schouten, 1992: 286). This could make them and their discourse controversial.

The museum discourse has a life of its own and it involves various aspects: political, economic, social, and cultural. The discourse is a growing process, which should be known and at least

partially controlled. A better understanding of the museum discourse implies also to know and to take into account the following aspects: who sends the messages, to whom, when, as well as how. A very important issue is the museum context (building, environment, lighting etc.), which supports the discourse.

In order to be effective when designing and transmitting messages incorporated in a discourse, some principles and rules should be respected. Special interest should be given to presenting, protecting and promoting the local community, being a forum for multiple voices, speech codes or to the issue of political correctness (Steiner, 1995: 129-160). The museum discourse is encoded in the way artefacts are displayed within an exhibition.

There are mainly two views in approaching the way material culture is interpreted in a museum: (1) this is exclusively the business of museum curators; (2) the judgment and interpretation of the exhibits are entirely subjective and they depend on the visitors. In practice both processes should be taken into account. A classical display would have a beginning, a middle and an end; the message is perceived and the experience is complete only after visiting all three parts which are, in most cases, structured chronologically (Pearce, 1987: 182). Any exhibition is judgmental, being based on selection of topics, artefacts, information. This selection has to be based on scientifically proved practices, in order to be as objective as possible. Nevertheless, the selection should be

open to other perspectives, meaning that it should not be restricted to a single voice, but to multiple opinions. The study and exhibiting of material culture have their own insights and perspectives to offer. These are not right or wrong, objectively true or subjectively dubious, except in the crudest sense, but interesting, perceptive and intellectually exciting for any visitor (Pearce, 1987: 183).

Other approaches to exhibitions are thematic and symbolic. The thematic or functional approach aims to exhibit the material culture structured on several topics, more or less independent, that bring new insights making the presentation more complex, reachable and attractive for several segments of visitors. The symbolic approach tries to synthesise as much as possible, presenting significant artefacts with minimal interpretation. This approach aims to let the objects to speak for themselves and gives freedom of interpretation to the visitors. This approach is, in my view, highly controversial. The artefacts belong in most cases to other societies and cultures, they were produced in other places and other times, therefore they are completely foreign to the visitors. Additionally, visitors do not have, in most cases, the necessary knowledge and ability to understand their meanings without some "prompts" and indications. Thus such exhibitions could miss their educational role, inducing only emotional experiences.

The educational role of the museum discourse is a central point when designing an exhibition. It could be reached through multiple ways, in the context of informal education as

well as formal one, having different target publics: children, grown-ups, special groups etc.

b. The informal education in museums

There are several approaches regarding education in the contemporary society, the predominant trend being the constructivist and interpretative learning processes (Steiner, 2001). The museum professionals should know, understand and take them, as well as the characteristics of the public, into account in order to reach the museum's goals. A central issue is the visitor, its needs and desires, experiences and habits, in the context of a museum installation.

Contextual education for children and adults is different. The messages and activities concerning the informal as well as formal education process in a museum have to be tailored according to the aimed audience. Informal and formal education in museums has some similarities and common purposes but they are also different, especially when taking into account the tools they use. In a museum, they have to be in harmony and to lead together to the accomplishment of the museum's mission.

A study at the Science and Technology Centre in Australia pointed out six patterns of learning and interaction of the visitors (Johnson and Reinne, 1995). If we extend the results to museums in general, these statements are as follows: visitors want to have fun and look for this kind of experience; learning is not the main purpose of the visit; the role of the museum is to facilitate the understanding of the exhibits not to teach; learning occurs

when visitors relate experiences in the museum to those in the outside world; analogies facilitate understanding; incidental learning, unrelated to the intention of an exhibit, often occurs. These statements are likely to occur in the case of many types of museums and visitors, but not in every case. Each museum should know and understand the patterns dominant in the case of their visitors.

The support for contextual-informal education is given by the artefacts displayed in permanent or temporary exhibitions. All the exhibits are twice interpreted – once by the curators and the second time by the visitors themselves. Both groups interpret the artefacts no matter their intentions, but some are doing this consciously, others involuntarily.

Curators have an important role in interpreting the collections, in designing and transmitting messages, in guiding the public during the visit etc. (Falk, Dierking: 1997; Lindauer: 2005; Xanthoudaki: 1998; Moscardo: 1999). The curators have to interpret the artefacts because they are out of their initial context and they do not perform anymore the function they were meant to, therefore most of them are meaningless for most of the visitors. Any object should be explained, directly or indirectly. It reflects a certain history, various customs, cultural connotations; it refers to a context that no longer exists (Xanthoudaki, 2003: 23-24).

In most cases, the interpretation of each artefact is presented to the visitors, as an explanation, on a label. Other forms of interpretation are catalogues, books, documentaries etc.

Good labels are hard to write. What are the criteria that make a label “good”? Some criteria refer to its design and style; some others are related with the content of the label. We mention just the most important elements that should be taken into account when designing a label. The first idea taken into account should be that the labels’ role is not informational but educational. A good label is carefully planned in terms of form and content. It does not have to be big, but it has to be large enough to be easy to read and to contain as much information as needed to fulfil its educational role. The fonts and the colours used have to be adequate. The position of the label is also a factor that could influence the rate it is read, as well as how interesting it seems to its readers.

The subject addressed by a label has also to be presented in an interesting manner. Unfortunately most of the Romanian museums, through labels, present only facts related to the artefacts they refer to. They are too technical and visitors are not eager to read them. Of course the scientific data have to be presented, but a label should not limit to it. It puts the artefact in an interdisciplinary context, it reveals a past society, or different beliefs of past or present communities, and it is the result as specific scientific knowledge and way of seeing the humanity. In this way a label is both interesting-attractive and transmits new knowledge, generates ideas i.e. it is educational.

When writing a label, curators have to overcome several difficulties. One of them is that using a specific terminology could induce the idea of

uniformity in time and no variance in space, and it could be also boring for most visitors. On the other hand, the lack of scientific terminology is also not recommended inducing in most cases a lack of precision in presentation and making the understanding of the message inaccurate or even more difficult. In some other situations, using contemporary colloquial vocabulary could lead to easy and distorted perception of the message would generate false impressions and the museum would not fulfil its educational mission. The text has to be scientifically correct and easy to understand and remember.

Another major difficulty of writing a label is the degree to synthesise the scientific research on the artefact and the related topics. The text has to be clear, short, scientifically correct, and interesting. Therefore, it interprets and synthesises a lot of information on the artefact. The degree of freedom that a museum assumes when interpreting collections influences the way visitors perceive that museum and its collections.

Not only the displayed artefacts and the labels associated to them are base for informal education in museums. The same role could have the informal interaction with the personnel of the museum or with the other visitors. Thus the museum should encourage such interactions, exchange of information and experiences. A visitor also learns during various activities, events and happenings organized in the museum. A hybrid form of informal, as well as formal education is the museum theatre.

c. Formal education in museums

Formal education consists in various educational programs, for different audiences (children, families, minorities, foreigners and others). The educational purpose of these activities is explicit and the participants' main goals and sometimes exclusive ones are educational. Children, in general young persons, have been for a long time the main target of these educational programs. In the present, the audience of the formal educational programs has diversified. The museums are places for long-life learning (Soren, 1995), therefore the public programs have adapted to this new situation and to the expectations of the contemporary society.

A research undergone in 1982 by Moore emphasised the steady increase and diversification of museum educational programs all over the world, but especially in the UK and the US. The cooperation with schools increased the educational impact of museums. But the author argues that the cooperation of museum and designers changed the way the visit has been experienced by the visitors. In the same time educational staff became more important. Educational activities took on more variety and embraced all kinds of formal and informal activities, involving a wider range of age-even under-fives (Moore, 1982).

In the last decades, the number and the diversity of educational public programs increased. Suitable and effective programs could be planned only taking into account several humanistic sciences, such as communication, psychology, pedagogy, sociology and museum studies. In this

way, the formal educational programs will address very specifically the behaviour, the interests and the knowledge of the aimed public. In this way, the programs will be easier to understand and more attractive, therefore more effective in terms of educational outcomes.

In Romania museums had close relations with teachers and schools during the communist era. This situation was more or less imposed by the public educational policy. But the relations were limited most of the times at guided tours and sometimes lessons in the galleries. Other forms of educational programs common for large museums were conferences, lectures and presentation of documentaries. Immediately after the fall of the communist regime, the educational programs declined from various reasons: lack of interest of teachers, financial aspects, general economic decline that led to less interest in culture and education etc.

In the last years the situation is changing again, museums assuming more dynamically and attractively their educational role. One of the best examples is the National Museum of Art of Romania. The educational programs offered aim to transform the visit in a pleasant and interesting experience, to make them come back, to determine them to see again a certain exhibition so as to deepen their knowledge and to discover new insights. The programs offered by the above mentioned museum in 2006 are: general and theme guided tours, educational programs for schools and families, special events, contest-tours inside exhibitions, five o'clock visits, cultural rendez-vous

(Iacob, 2005). The diversification and increase of the educational and public programs of the museum have determined the development of the dedicated department in the museum. It also stressed the need of especially trained personnel.

The same phenomenon experienced the “Grigore Antipa” National Museum of Natural History. It used to organise weekly public lectures, guided tours on request and occasional programs for schools. In the last years the educational offer of the museum increased with long-term programs such as the summer entomologic school, “The Sunday meeting” or “The five o’clock guest”, and short term programs, associated to different exhibitions or events. No doubt that the same organizational challenges faced all the museums that developed their public and educational programs.

Unique in Romania is the initiative of the ASTRA Museum to publish in its online journal several articles dedicated to education, under the section *Museum is a school*.

Any museum should be a focal point within a community. Its purposes are various and important to the welfare of the society, being the main organizations that preserve and promote its cultural heritage. The role of museums has changed over time. Today they are / should be crucial educational institutions, with an important role in the growing understanding both of the past and present as well as of the otherness. These aims could be reached only through effective communication. Any museum transmits messages to different audiences and receives more

or less structured, answers and other reactions from the public. A better communication, understanding of the messages and reaching of museum’s aims including the educational ones, for the benefit of the public, imply a proper museum discourse, both regarding the whole organization and related with each exhibition it mounts, as well as proper educational and public programs.

Despite the importance of a coherent discourse as well as educational role they have, most of the Romanian museums still lack a special policy in these respects. Because of their organization and the improper policies adopted, they do not attract too much public. This fact leads not only to financial problems but also they do not have the cultural and educational role they are supposed to.

With some noticeable exception, most of them placed in the largest towns of the country, the museums in Romania have an old attitude regarding their role, way of exhibiting the cultural artefacts they collect as well as transmitting cultural and ethical values. Some of the reasons for this situation are: inappropriate management and marketing policies, insufficient financial resources, lack of professional training and even experience in this field, bad correlation between museum’s message and activities with the interests of the local community. Therefore it is necessary a new approach of the whole activity in a museum. A good starting point is better communication, especially through a more suitable and effective discourse, that should also aim implicitly or explicitly educational purposes.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- Bauman, Zygmunt (2000), *Etica postmodernă*, Timișoara: Amarcord.
- Bienkowski, Piotr (1994), *Soft Systems în Museums: A Case Study of Exhibition Planning and Implementation Processes*, în *Museum Management and Curatorship*, 13, pp.233-250.
- Brown, Christine (1995), *Making the Most of Family Visits: Some Observations of Parents with Children în a Museum Science Centre*, în *Museum Management and Curatorship*, 14, pp.65-71.
- Cochran Hirzy, Ellen (ed.) (1992), *Excellence & Equity. Education & the Public Dimension of Museums*, Washington D.C.: American Association of Museums.
- Collins, Yipporah W. (ed.) (1995), *Musems, Adults and the Humanities. A Guide for Educational Programming*, Washington: AAM.
- Diamond, Judy (1999), *Practical Evaluation Guide: Tools for Museums and Other Informal Educational Settings*, Walnut Creek: AltaMira Press.
- *** *Excellence în Practice: Museum Education Standards and Principle*. AAM EdCom, în *Museum News*, May-June, pp.55-61.
- Falk, J.H., Dierking, L.D. (1997), *The Museum Experience*, Washington: Whalesback Books.
- Hein, George E. (1998), *Learning în the Museum*, London-New York: Routledge.
- Hooper-Greenhill, Eilean (ed.) (1999), *Educational Role of the Museum*, London-New York: Routledge.
- Hughes, Catherine (1998), *Museum Theatre. Communication with Visitors Through Drama*, Portsmouth: Heinemann
- Iacob, Angelica (2005), *Programe "pea lese" la muzeu*, în *Revista muzeelor*, 4, pp.9-16.
- Johnston, David; Reine, Leonie J. (1995), *Perceptions of Visitors' Learning at an Interactive Science and Technology Centre în Australia*, în *Museum Management and Curatorship*, 14 (3), pp. 317-325.
- Karp, I., Muleen Kriemer, C., Lavine, S.D. (1992), *Museums and Communities. The Politics of Public Culture*, Washington - London: Smithsonian Institution Press.
- Kotler, Neil, Kotler, Philip (1998), *Museum Strategy and Marketing. Designing Missions, Building Audiences, Generating Revenue and Resources*, San Francisco: Jossey Bass Publishers.
- Lemerise, Tamara (1995), *The Role and Place of Adolescents în Museums: Yesterday and Today*, în *Museum Management and Curatorship*, 14, pp.393-408.
- Lindauer, Margaret A. (2005), *From salad bars to vivid stories: four game plans for developing "educationally successful" exhibitions*, în *Museum Management and Curatorship*, 20, pp.41-55.
- Moscardo, Gianna (1999), *Making Visitors Mindful. Principles for Creating Quality Sustainable Visitor Experience through Effective Communication*, Champaign: Sagamore Publishing.

*** Patterns in Practice. Selections from the Journal of Museum Education (1992), Washington D.C.

Lisa C. Roberts (1997), From Knowledge to Narrative. Educators & the Changing Museum, Washington: Smithsonian Institution Press.

Moore, Donald (1982), Thirty Years of Museum Education: Some Reflections, in The International Journal of Museum Management and Curatorship, I, pp. 213-230.

Pearce, Susan (1987), Exhibiting Material Culture. Some Thoughts on Interpretation and Legitimacy, in The International Journal of Museum Management and Curatorship, 6, pp.181-186.

Roventă-Frumulani, Daniela (1999), Semiotică, societate, cultură, Iași: Institutul European.

Schouten, Frans (1992), The Paradox of the Map. Semiotics and Museum Education, in Museum Management and Curatorship, 11, pp. 285-289.

Siebers, Horst (2001), Pedagogie constructivistă, Iași: Institutul European.

Soren, Barbara (coord.) (1995), Triangulation Strategies and Images of Museums as Sites for Lifelong Learning, in Museum Management and Curatorship, 14, pp. 31-46.

Stanescu, Aurora; Zbucea, Alexandra (2004), The world seen by us - a project of zoological and ecological education for pupils with sight problems by means of unconventional teaching methods, in Travaux du Museum National d'Histoire Naturelle "Grigore Antipa", vol. XLVI, pp. 373-383.

Xanthoudaki, Maria (1998), Educational provision for young people as independent visitors to art museums and galleries: issues of learning and training, in Museum Management and Curatorship, 17 (2), pp.159-172.

Xanthoudaki, Maria et al. (2003), Locuri de descoperit: Muzele în slujba predării științei și tehnologiei, Ploiești: Edit Art.